

Täysistunto

Maanantai 21.6.2021 klo 11.59—18.45

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 76/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Multala, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.57 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Opetushallituksen yhteyteen perustettava Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. Palvelukeskus on hallituksen ratkaisu jatkuvan oppimisen haasteeseen. Jatkuvan oppimisen edistäminen on yksi koulutuspolitiikan kohtalonkysymyksiä. Tällä on merkitystä myös työmarkkinoiden näkökulmasta, sillä jatkuvasti ammatteja ja aloja häviää ja uusia syntyy tilalle. Tämä edellyttää jatkuvaa osaamisen päivittämistä ilman, että aina on hankittava kokonaan uusi tutkinto.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten eduskuntaryhmät toteavat, että uuden viraston perustaminen ja byrokratian lisääminen ei ole ratkaisu siihen, että jatkuvaa oppimista edistetään yhteiskunnassamme. Päinvastoin olisi pohdittava, miten voisimme hyödyntää olemassa olevia jatkuvan oppimisen väyliä aiempaa paremmin. Esitimme valiokunnassa vastalauseen, ja perustelen hieman kohta esittämiäni pykälähylkyjä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä jää epäselväksi, mihin haasteeseen uusi palvelukeskus vastaa. Esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvosto on todennut lausunnossaan, että esityksessä kuvatut sinänsä tärkeät tavoitteet eivät riittävästi konkretisoidu toimenpiteiksi, minkä vuoksi vaikutusarviot jäävät epämääräisiksi. Lisäksi tulisi perustella tarkemmin, millä tavoin ehdotetulla toimintamallilla saavutettaisiin asetettuja tavoitteita paremmin kuin vahvistamalla nykyistä järjestelmää ja nykyisiä toimijoita tai jollain muulla toimintamallilla.

Sivistysvaliokunnan saaman asiantuntijaselvityksen perusteella uuden palvelukeskuksen perustaminen tuo koulutuksen kentälle ja ohjausjärjestelmään uuden portaan ilman, että tosiasiallista lisäarvoa hallinnan lisäämisestä olisi olemassa. Palvelukeskuksen tehtävät jäävät epäselviksi ja ovat päällekkäisiä jo olemassa olevien organisaatioiden kanssa. Totesimmekin vastalauseessamme, että esitetyn palvelukeskuksen perustaminen ei ole välttämätöntä, saati tarpeellista, jotta jatkuvaa oppimista voidaan yhteiskunnassa edistää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2021 vp

Arvoisa puhemies! Useat sivistysvaliokunnan kuulemat asiantuntijat olivat huolissaan palvelukeskuksen riittävästä resursoinnista. Käytännössä lausunnoista kävi ilmi, että palvelukeskukselle varatut resurssit eivät vastaa siihen tarpeeseen, jota palvelukeskuksen tehtävän asiallinen hoitaminen edellyttää. Esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvosto totesi lausunnossaan, että palvelukeskukselle suunnattavaa kokonaisrahoitusta, jota esitysluonnoksen mukaan käytettäisiin muun muassa kehittämiseen ja koulutuksen hankintaan sekä valtionapujen maksamiseen, tulisi kuvata tarkemmin määrärahojen kohdentamisen ja rahoituksen jatkuvuuden näkökulmista.

Palvelukeskuksen organisatorinen malli on myöskin poikkeava valtionhallinnon yleisistä periaatteista. Käytännössä kyse olisi Opetushallituksen yhteyteen perustettavasta erillisyksiköstä, jonka ohjauksesta vastaisivat sekä opetus- ja kulttuuriministeriö että työ- ja elinkeinoministeriö. Kuitenkin Opetushallituksen ohjauksesta vastaa vain opetus- ja kulttuuriministeriö. Hallituksen esityksestä jää epäselväksi, kenellä on päävastuu palvelukeskuksen ohjaamisesta. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. On aito riski, että tämä voi jopa johtaa tilanteeseen, jossa kenelläkään ei ole päävastuuta palvelukeskuksen toiminnasta.

Arvoisa puhemies! Kiinnitämme vastalauseessamme huomiota myös siihen, että jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvostossa ovat edustettuina vain ministeriöiden ja työmarkkinaosapuolten edustajat. Neuvostossa tulisi olla edustettuina myös koulutuksen järjestäjät, koska he ovat parhaita asiantuntijoita sen osalta, millaisia jatkuvan oppimisen muotoja koulutuksen järjestäjät voivat toteuttaa. Tästä esitimme pykälämuutosehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijalausunnoissa on esitetty, että jatkuvaa oppimista olisi kannattavampaa edistää luomalla poikkihallinnollinen ja keskeisten sidosryhmien tukema kehittämisverkosto. Verkostoon koottaisiin laajasti jatkuvan oppimisen kentällä olevia toimijoita. Lisäksi kuullut asiantuntijat totesivat, että ennen kuin uutta virastorakennetta luodaan, on hyödynnettävä jo olemassa olevia hyviä malleja.

Osana jatkuvaa oppimista on käynnistettävä erilaisia kokeiluita. Eri alueilla toteutettavien kokeiluin saadaan arvokasta tietoa järjestelmän toimivuudesta sekä siitä, mitä lainsäädännön muutostarpeita yhteiskunnassamme on. Vasta kokeilujen kautta saatujen kokemusten perusteella voidaan arvioida, onko hallituksen esityksessä olevalle palvelukeskukselle edes tarvetta.

Hallituksen esityksessä olevien perusteluiden sekä asiantuntijaselvityksen perusteella totean, että palvelukeskuksen perustaminen ei ole tässä tilanteessa järkevää eikä toivottava ratkaisu jatkuvan oppimisen edistämiseen. Huomiota on kiinnitettävä ennen kaikkea olemassa olevien toimintamallien tehokkaampaan hyödyntämiseen.

Näillä perusteilla ehdotan, että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hylätään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

18.03 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Multalan esityksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

18.03 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Todellakin, totean tässä, että yhdyin kaiken siihen, mitä edustaja Multala tässä sanoi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2021 vp

Haluan sanoa sen, että kovin usein me oppositiosta todetaan, että vasemmistovihreän hallituksen ratkaisu kaikkeen on lisäbyrokratia, lisävelka ja lisäverot. Ja kun itsekkin välillä mietin, onkohan tämä nyt vähän liioittelua, niin täytyy tässä taas, arvoisa puhemies, sanoa, että sen ytimekkäämmin ei voi tämän hallituksen linjaa todeta. Näin entisenä opetusministerinä ja koko poliittisen toiminta-aikani koulutusasioita pohtineena täytyy sanoa, että kyllä virasto on väärä vastaus tähän ratkaisuun, ja todella olisin toivonut, ettei tämäntyppistä esitystä oltaisi tuotu.

Ja totean tässä vielä hallituksen lupauksesta panostaa koulutukseen: Kyllä, sitä on tehty, mutta valtaosa voimavaroista on määräaikaista. Sellaiseen perusteelliseen koulutuksen vahvistukseen olisin toivonut rahaa enkä tämmöisiä uudistuksia, jotka on aliresursoitu.

Eli lämpimästi kannatan kyllä Multalan esitystä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

18.04 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Esityksessä tosiaan ehdotetaan perustettavaksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, joka edistäisi työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Tämän palvelukeskuksen tehtävänä olisi muun muassa toimialaansa liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi sekä osaamis- ja työvoimatarpeitten ennakointitiedon analysointi.

Puhemies! Täytyy muistaa se, että kyllä huomattava osa työttömistä työnhakijoista kaipaava osaamisen kehittämistä ja päivittämistä. Nimittäin se työntekijän vanhentunut tai puutteellinen osaaminen on aika usein syy siihen, miksi työtä hakeva henkilö ei työllisty yrityksiin. Siellä saattaa olla ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osa — esimerkkinä — syynä, ettei työpaikka ole auennut, tai sitten tietotekniset taidot eivät ole ajan tasalla. Kyllä minä toivon ja uskon ja tiedän, että tämä kyseinen hallituksen esitys oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta tulee näitä ongelmia ratkaisemaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Multala.

18.05 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kaikki me tiedämme sen, että elinikäinen oppiminen ja osaamisen päivittäminen on se uusi musta, niin sanotusti. Kukaan meistä ei selviä ilman osaamisen päivittämistä, ja nykypäivänä se, että selviäisi yhdellä tutkinnolla koko työuransa läpi, on epärealistista. Itse asiassa muistelen, että vuonna 2019 jollain tavalla omaa osaamistaan päivitti 60 prosenttia työelämässä olevista. Kyse tässä meidän vastalauseessamme ei siis ole siitä, etteikö jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittäminen olisi tarpeellista. Kysymys on ensinnäkin siitä, onko tämä esitetty malli nyt se, jolla tämä ongelma voitaisiin ratkaista.

Arvoisa puhemies! Kysyin valiokunnan kuulemisissa useaan kertaan sitä, onko tällä palvelukeskuksella nyt sitten minkäänlaista valtaa vaikuttaa siihen, jos ennakointitietojen perusteella tarvitaan koulutusta jollakin tietyllä alalla, onko heillä valtaa ohjata koulutusta tai resursseja sinne, ja vastaus oli, että ei ole. Eli valitettavasti tämä on tällainen pienimuotoinen valtionapujen jakaja, joka toivottavasti toki vahvistaa sitä ennakointitietoa, ja jos katsotaan, että jollain alueella on merkittävää tarvetta jollekin koulutusmuodolle, niin se voi ikään kuin sitä tietoa tuottaa myös ministeriön käyttöön, ja sitä kautta ministeriö voi sitten sinne niitä koulutusvastuita kohdentaa. Mutta kun meillä on koulutuksen ennakointia var-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2021 vp

ten jo olemassa erilaisia ennakointimalleja tässä nykyisessäkin mallissa, esimerkiksi Karvi tekee sitä ja moni muukin taho tietekin, ja myöskin ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen lakisääteisiin tehtäviin on päivitetty tämä jatkuvan oppimisen kehittäminen, niin tämä on ikään kuin jo päällekkäinen tehtävä nykyisen koulutuskentän kanssa, emmekä siksi usko, että tämä ratkaisee tätä jatkuvan oppimisen ongelmaa, vaan se voi pahimmassa tapauksessa vain sekaannuttaa ja olla päällekkäistä.

Toisekseen, arvoisa puhemies, tuon vielä esiin sen, että useat lausunnonantajat totesivat, että myönnettyt resurssit kaikkiin näihin tehtäviin, joita tälle palvelukeskukselle on säädetty, eivät ole riittäviä. Lisäksi toimintaa on ajateltu pääosin rahoitettavan tästä EU-elvytyspaketista saatavilla määräaikaikaisilla rahoituksilla, ja silloin kun kyse on pysyväisluonteisesta toiminnasta, sitä ei tulisi rahoittaa määräaikaikaisilla instrumenteilla.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.